УДК 355.23:37.091.39-051:159.98
DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/143

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ЮРИСТІВ ДО СКЛАДНИХ ПРАВОВИХ ТА ЕТИЧНИХ ВИКЛИКІВ: РОЛЬ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ВІЙСЬКОВОМУ ПРАВІ

PREPARING FUTURE MILITARY LAWYERS FOR COMPLEX LEGAL AND ETHICAL CHALLENGES: THE ROLE OF RESILIENCE AND MILITARY EXPERTISE IN MILITARY LAW

Кирпенко В.М., к.наук з фіз.вих. і спорту, доцент,
начальник кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Палевич С.В., д.філос.,
доцент кафедри спеціальної фізичної та бойової підготовки
Національна академія Служби безпеки України

Гашенко С.В., старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Пономаренко П.М., старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Мороховський М.Л., доцент кафедри загальновійськових дисциплін
Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Це дослідження аналізує важливість життєстійкості та знань загальновійськових дисциплін для курсантів Військово-юридичного інституту України. Встановлено, що військові юристи повинні бути стійкими для ефективного виконання обов'язків, особливо в стресових ситуаціях. Розуміння військових операцій є критичним для якісних юридичних консультацій. Дослідження базується на вивченні стійкості та психологічної готовності в різних професіях, особливо серед військових. Поєднання цих якостей є вирішальним для майбутніх військових юристів у складних ситуаціях.

Військові юристи відіграють ключову роль у забезпеченні дотримання національного та міжнародного права в контексті військових операцій. Їхня ефективність залежить від здатності вирішувати складні правові та етичні дилеми під тиском. У цьому дослідженні розглядаються два ключові аспекти підготовки майбутніх військових юристів: військово-професійна життєстійкість та знання загальновійськових дисциплін.

Вимоги до військових юристів вимагають унікального поєднання життєстійкості та експертних знань. Життєстійкість дозволяє їм ефективно справлятися зі стресом і приймати обґрунтовані рішення у складних ситуаціях, особливо під час бойових дій або важливих переговорів. Глибоке розуміння загальновійськових дисциплін дає змогу надавати обґрунтовані юридичні консультації, що відповідають тактичним, стратегічним і командним структурам.

Дослідження базується на існуючій літературі про життєстійкість і психологічну готовність у різних професіях, з особливим акцентом на військовослужбовців. Визнаючи усталені визначення життєстійкості та її ключових компонентів (відданість, виклик і контроль), робота застосовує їх до унікальних вимог військової юридичної професії.

Новизна цього дослідження полягає у фокусі на військових юристах – групі, яка недостатньо вивчена в контексті стійкості та військових знань. Вивчаючи ці фактори у зв'язку з майбутніми військовими юристами, дослідження пропонує цінну інформацію про їхні навчальні потреби.

Дослідження підкреслює вирішальну роль як військово-професійної життєстійкості, так і знань загальновійськових дисциплін у формуванні компетентних та ефективних військових юристів. Інтеграція тренінгів із психологічної стійкості з навчанням у сфері військових операцій забезпечить майбутніх юристів необхідними навичками та знаннями для орієнтування в складних ситуаціях, дотримання етичних стандартів і надання якісних юридичних консультацій у контексті військових операцій.

Ключові слова: Україна, військові юристи, юридична підготовка, військове право, психологічна готовність, військово-професійна життєстійкість, загальновійськові дисципліни, збройні сили.

This study analyzes the importance of resilience and knowledge of general military disciplines for cadets of the Military Law Institute of Ukraine. It is found that military lawyers need to be resilient to perform their duties effectively, especially in stressful situations. Understanding military operations is critical for quality legal advice. The research is based on the study of resilience and psychological preparedness in various professions, especially among the military. The combination of these qualities is crucial for future military lawyers in difficult situations.

Military lawyers play a key role in ensuring compliance with national and international law in the context of military operations. Their effectiveness depends on their ability to resolve complex legal and ethical dilemmas under pressure. This study examines two key aspects of training future military lawyers: military professional resilience and knowledge of general military disciplines.

The demands on military lawyers require a unique combination of resilience and expertise. Resilience allows them to effectively cope with stress and make informed decisions in difficult situations, especially during combat operations or important negotiations. A deep understanding of general military disciplines allows them to provide sound legal advice that is consistent with tactical, strategic, and command structures.

The study builds on the existing literature on resilience and psychological preparedness in various professions, with a particular focus on the military. Recognizing the established definitions of resilience and its key components (commitment, challenge, and control), the paper applies them to the unique requirements of the military legal profession.

The novelty of this study lies in its focus on military lawyers, a group that has been under-researched in the context of resilience and military knowledge. By examining these factors in relation to future military lawyers, the study offers valuable insights into their learning needs.

The study emphasizes the crucial role of both military professional resilience and knowledge of general military disciplines in the development of competent and effective military lawyers. Integrating psychological resilience training with military operations training will provide future lawyers with the necessary skills and knowledge to navigate difficult situations, adhere to ethical standards, and provide quality legal advice in the context of military operations. standards, and provide quality legal advice in the context of military operations.

Key words: Ukraine, military lawyers, legal training, military law, psychological readiness, military and professional resilience, general military disciplines, armed forces.

Постановка проблеми. Військові юристи в Україні відіграють ключову роль у підтримці збройних сил та забезпеченні дотримання національного та міжнародного права під час військових операцій. Їх підготовка спрямована на набуття спеціалізованих знань у галузі військового права, включаючи міжнародне гуманітарне право, військову юстицію та професійну етику. Важливими аспектами їхньої підготовки є вивчення міжнародного гуманітарного права, військової юстиції, оперативного права, прав людини, цивільно-військових відносин, аналізу законодавства та політики, освіти та навчання, військово-адміністративного права, етики та професійної відповідальності, а також правової підтримки командирів.

Життєстійкість відіграє ключову роль у виконанні обов'язків військових юристів, особливо в умовах високого стресу та конфліктів, з кількох причин. По-перше, вони часто працюють в умовах високого стресу, в тому числі в бойових і кризових ситуаціях, і життєстійкість допомагає їм ефективно справлятися зі стресом і приймати обґрунтовані рішення. По-друге, військові юристи можуть стикатися з етичними дилемами та складними ситуаціями, де життєстійкість допомагає їм зберігати чесність і дотримуватися етичних стандартів. Крім того, життєстійкість сприяє ефективній комунікації, балансуванню різних обов'язків, адаптації до невизначеності та пом'якшенню наслідків травми.

Знання загальновійськових дисциплін важливе для військових юристів з кількох причин. По-перше, це дає їм краще розуміння контексту їхньої роботи та можливість надавати відповідні юридичні консультації з урахуванням тактики, стратегії та командних структур. По-друге, знання військової термінології та процедур підвищує їхню здатність ефективно спілкуватися з командирами та військовослужбовцями. Крім того, це допомагає інтегрувати правові аспекти з оперативними потребами, забезпечуючи дотримання законів під час досягнення цілей місії.

Поєднання життєстійкості та знання загальновійськових дисциплін є важливим для військових юристів з кількох причин. По-перше, стійкість дозволяє їм ефективно справлятися зі стресом, що сприяє виконанню своїх обов'язків навіть під час бойових дій або важливих переговорів. По-друге, знання та володіння військовими дисциплінами дозволяють їм краще розуміти контекст своєї роботи та надавати відповідні юридичні консультації, враховуючи оперативні потреби та забезпечуючи дотримання законів під час виконання місії.

У світлі цих аспектів дослідження життєстійкості в контексті діяльності військових юристів є своєчасним і має велике значення для забезпечення ефективності та безпеки при виконанні завдань у складних військових умовах.

Стан дослідження проблеми. Питання психологічної готовності та її значення для ефективної діяльності в складних та екстремальних умовах активно досліджується вченими як в Україні, так і за кордоном. Серед українських дослідників питанням професійно-психофізіологічної готовності курсантів займалися такі автори: В. Вареник [1], М. Корольчук [2], М. Миронець [3], М. Кристал [4], О. Кокун [5], В. Молотай [6], І. Окуленко [7] та інші.

Аналіз зарубіжних експериментальних досліджень, присвячених вивченню життєстійкості, показує, що велика кількість дослідників розглядають життєстійкість у зв'язку з проблемами подолання стресу, адаптації-дезадаптації в соціумі, фізичного, психічного та соціального здоров'я.

У військовій літературі використовується кілька визначень життєстійкості, зокрема:

– внутрішня сила, необхідна для подолання негативних наслідків бою [8];

– здатність адаптуватися або змінюватися за несприятливих обставин;

– пошук позитивного сенсу в несприятливих ситуаціях [9];

– сильні сторони, які захищають від розвитку психічного захворювання у відповідь на травму [10];

– здатність оговтатися після невдач, не діючи «дисфункціональними або шкідливими способами» [11];

– здатність досягати успіху в складних ситуаціях, згинаючи, але не ламаючись [12].

Традиційно концепція життєстійкості розглядається як лінійна конструкція, що складається з трьох взаємопов'язаних вимірів: зобов'язання, виклик і контроль [13, 14]. Таким чином, індивідуальні відмінності в стійкості охоплюють діапазон від осіб з низькою стійкістю до високостійких осіб залежно від їхніх оцінок за цими параметрами. Особи з високою життєстійкістю вірять, що вони можуть контролювати події або впливати на них, докладаючи зусиль і особистих ресурсів до цієї події. Вони дуже віддані своїй діяльності, міжособистісним стосункам і собі, оскільки визнають власні унікальні цінності, цілі та пріоритети в житті. Особи з високою життєстійкістю також, швидше за все, сприйматимуть стресові події позитивно та конструктивно, інтерпретуючи такі події як виклики та цінні можливості для навчання [15].

Відповідно до Кобаси (1979) [13], життєстійкість складається з трьох основних компонентів:

– залученість: відчуття мети та залучення до своєї діяльності та стосунків;

– контроль: віра в те, що людина може впливати на події та результати свого життя;

– виклик: сприйняття того, що зміни та негаразди є можливостями для зростання та навчання.

Експериментальні дослідження, які вивчають життєстійкість, досліджують її зв'язок із психологічною стійкістю в різних контекстах, таких як військові умови, робоче місце та проблеми, пов'язані зі здоров'ям. Дослідники часто використовують показники життєстійкості, щоб передбачити, як люди реагуватимуть на стресові фактори та виклики.

Доведено, що життєстійкість пом'якшує негативні наслідки стресу та сприяє ефективним стратегіям подолання стресу [16]. Наприклад, Мадді та Кобаса (1984) виявили, що люди з високою стійкістю краще справляються зі стресом і підтримують хороше фізичне та психічне здоров'я [17].

Дослідження також виявили, що життєстійкість пов'язана з кращою продуктивністю під тиском. Наприклад, Barton et al. (1989) [18] виявили, що життєстійкість позитивно корелює з продуктивністю та адаптацією військових курсантів під час стресових ситуацій навчання.

Життєстійкість пов'язана з успішною адаптацією до складних умов, таких як розгортання в зоні бойових дій або професії з високим стресом. Мадді та ін. (2013) [16] показали, що люди з високою стійкістю більш схильні добре адаптуватися до значних змін і викликів.

Життєстійкість вважається важливою рисою особистості, пов'язаною зі стресостійкістю. Воно впливає на здатність людини справлятися з життєвими труднощами та успішно їх долати. Деякі дослідники ставлять під сумнів унікальність цієї ознаки та її відмінність від інших подібних понять [19, 20]. Однак вважається, що люди з високою стійкістю мають певні переконання, які допомагають їм ефективно реагувати на стресові ситуації.

Виникла потреба у дослідницькій роботі, яка вивчає взаємозв'язок між військово-професійною життєстійкістю курсантів військово-юридичного інституту та їх готовністю до виконання службових завдань у процесі вивчення загальновійськових дисциплін.

Мета **статті** полягає в дослідженні взаємозв'язку між військово-професійної життєстійкості курсантів військово-юридичного інституту та їх готовності до виконання службових завдань у процесі вивчення загальновійськових дисциплін

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні взяли участь 56 курсантів військово-юридичного інституту: чоловіків – 36 (64,29 %), жінок – 20 (35,71%); вік – від 19 до 23 років (M = 20,86, SD = 1,26).

Готовність курсантів до успішного виконання службових завдань оцінювалась із застосуванням Анкети опитування експертів [21]. Оцінювання здійснювали досвідчені командири та викладачі загальновійськових дисциплін, які добре знають своїх підлеглих і особливості діяльності за посадою. В запропонованій анкеті представлено характеристики військово-професійної діяльності за 27 показниками оцінки рівня готовності, які були виділені як критерії її успішності. Експерти оцінювали вираженість цих ознак у своїх підлеглих за 10-бальною шкалою, яка умовно розділена на чотири ступені: «відмінно» – (10, 9, 8) балів; «добре» – (7, 6, 5) балів; «середньо» – (4, 3) бали; «слабко» – (2, 1) бали.

Психологічна готовність військовослужбовців до виконання завдань за призначенням передбачає їх здатність конструктивно долати стресові ситуації, не знижуючи успішність професійної діяльності. Саме таким конструктом вважається життєстійкість. За даними досліджень, життєстійкість виявляється ключовою особистісною змінною, що зумовлює успішне протистояння стресовим ситуаціям, насамперед, у процесі професійної діяльності [20]. Діагностування життєстійкості особового складу здійснювалося за допомогою Опитувальника військово-професійної життєстійкості (О. Кокун), який призначений для використання в дослідженнях із військовослужбовцями [21]. Опитувальник надає можливість визначити загальний рівень військово-професійної життєстійкості, а також ступінь вираженості її трьох складових (включеності, контролю, прийняття виклику).

Накопичення даних здійснювалося в таблицях MS Excel, їх статистична обробка − за допомогою програми Statistica 29.0.

Результати досліджень. У таблиці 1 надано результати порівняння середніх значень показників військово-професійної життєстійкості і рівня готовності курсантів чоловічої та жіночої стати після завершення курсу загальновійськової підготовки.

Результати вказують на те, що і курсанти, і курсантки мають рівень військово-професійної життєстійкості, який знаходиться в межах діапазону «вище середнього». Не виявлено значущих відмінностей між середніми значеннями загального рівня військово-професійної життєстійкості (p = 0,871) та трьох її компонентів: включеності (p = 0,812), контролю (p = 0,934) та прийняття викликів (p = 0,703).

Загальний рівень готовності також практично однаковий для чоловіків (190,5) та жінок (194,1), що свідчить про те, що обидві групи курсантів мають добрий рівень готовності до виконання службових завдань. Значущих відмінностей між середніми значеннями загального рівня готовності не виявлено (p = 0,754).

Отримані результати свідчать про те, що курс загальновійськової підготовки ефективно розвиває як військово-професійну життєстійкість, так і рівень готовності у курсантів, незалежно від статі. Це, ймовірно, пов'язано з комплексним характером підготовки, яка охоплює широкий спектр тем, включаючи фізичну підготовку, тактичні навички та розвиток лідерських якостей.

Наведені дані (табл. 2) представляють відсотковий розподіл показників військово-професійної життєстійкості серед курсантів. Цей аналіз має на меті надати уявлення про поширеність різних рівнів життєстійкості серед курсантів.

Високий рівень військово-професійної життєстійкості мають 33,93% курсантів. Це свідчить про те, що значна частина курсантів добре підготовлена для того, щоб впоратися з викликами військового життя. До категорії

Таблиця 1

Порівняння середніх значень показників військово-професійної життєстійкості і рівня готовності курсантів (чоловіки n = 36, жінки n = 20) після завершення курсу загальновійськової підготовки

№	Показники	Чоловіки		Жінки		t	p
		M	SD	M	SD		
1	Загальний рівень професійної життєстійкості	64,94	7,77	65,3	7,90	0,163	0,871
2	Рівень професійної включеності	20,56	3,72	20,3	4,04	0,239	0,812
3	Рівень професійного контролю	21,53	3,47	21,6	2,87	0,079	0,934
4	Рівень професійного прийняття виклику	22,86	4,45	23,4	5,32	0,385	0,703
5	Загальний рівень готовності	190,5	28,24	194,1	46,36	0,316	0,754

«Вище середнього» потрапляють 16,07% курсантів, що свідчить про те, що вони мають рівень життєстійкості вище середнього. Середній рівень життєстійкості мають 26,79% курсантів, що свідчить про те, що вони мають потенціал для подальшого розвитку своєї життєстійкості. Може потребувати додаткової підтримки для покращення їхніх навичок подолання труднощів 14,29% курсантів, які мають рівень життєстійкості нижче середнього та 8,93% курсантів мають низький рівень життєстійкості, що вказує на те, що вони можуть потребувати значного втручання для ефективного подолання стресу та викликів.

Результати дослідження підкреслює необхідність проведення спеціальних втручань для підвищення військово-професійної життєстійкості серед курсантів. Наприклад, програми можуть бути зосереджені на розробці стратегій подолання для курсантів з нижчим за середній або низьким рівнем життєстійкості. Крім того, можуть бути корисними гендерні підходи, враховуючи виявлені відмінності в розподілі рівнів життєстійкості.

Таблиця 2

Відсотковий розподіл показників рівня військово-професійної життєстійкості курсантів

Рівень військовопрофесійної життєстійкості	К-ть	%
Високий	19	33,93
Вищий за середній	9	16,07
Середній	15	26,79
Нижчий за середній	8	14,29
Низький	5	8,929
Всього	56	100

Відсотковий розподіл показників рівня професійної готовності курсантів дає уявлення про поширеність різних рівнів готовності серед курсантів (табл. 3).

Мають відмінний рівень професійної готовності 26,79% курсантів. Це свідчить про те, що значна частина курсантів добре підготовлена до ефективного виконання своїх обов'язків. Добрий рівень готовності мають 67,86% курсантів, що свідчить про те, що вони володіють необхідними навичками та знаннями для виконання своїх професійних обов'язків. Можуть потребувати додаткового навчання або підтримки для досягнення бажаного рівня кваліфікації. 5,36% курсантів, які мають середній рівень готовності. Жоден з курсантів не виявив значних недоліків у своїй професійній підготовці.

Відсотковий розподіл свідчить про те, що більшість курсантів добре підготовлені до виконання своїх профе-

сійних обов'язків. Однак є невеликий відсоток курсантів, які можуть потребувати додаткової підтримки для досягнення бажаного рівня майстерності.

Таблиця 3

Відсотковий розподіл показників рівня професійної готовності курсантів

Рівень професійної готовності	К-ть	%
Відмінно	15	26,79
Добре	38	67,86
Середньо	3	5,36
Слабко	0	0
Всього	56	100

Наведені дані (табл. 4) представляють відсотковий розподіл показників рівня готовності до виконання службових завдань серед курсантів з різним рівнем життєстійкості. Метою цього аналізу є вивчення взаємозв'язку між рівнями життєстійкості та готовності серед курсантів.

Курсанти з високим рівнем стійкості частіше мають відмінний або добрий рівень готовності (46,32%). Курсанти з вищою за середню життєстійкістю також демонструють високу частку відмінних або добрих рівнів готовності (67,37%). Курсанти із середнім рівнем стійкості мають нижчу частку відмінного та доброго рівнів готовності (39,83%). Курсанти з нижчою за середню стійкістю демонструють такий самий розподіл рівнів готовності (33,16), як і курсанти з середньою стійкістю. Курсанти з низькою стійкістю мають найнижчу частку відмінних або добрих рівнів готовності (13,33%).

Виявлені тенденції свідчать про позитивну кореляцію між життєстійкістю та рівнем готовності серед курсантів. Курсанти з вищим рівнем життєстійкості, як правило, мають вищий рівень готовності, що свідчить про те, що життєстійкість може відігравати значну роль у підготовці курсантів до виконання професійних обов'язків.

Відсотковий розподіл рівнів готовності серед курсантів з різними рівнями життєстійкості підкреслює зв'язок між цими двома факторами. Розуміючи цей зв'язок і впроваджуючи стратегії підвищення життєстійкості, програми військової підготовки можуть ефективно підготувати курсантів до вимог їхньої майбутньої кар'єри і сприяти їхньому загальному успіху.

У таблиці 5 наведені дані результату тесту ANOVA (дисперсійного аналізу) для порівняння рівнів професійної життєстійкості у курсантів з різним рівнем готовності до виконання службових завдань. Аналіз має на меті визначити, чи існує значуща різниця в рівнях життєстійкості між цими групами.

За результатами ANOVA, існує статистично значуща різниця в рівнях професійної життєстійкості між курсантами з різним рівнем готовності до виконання службових завдань (F-значення = 5,772; p = 0,005). Це свідчить про те, що курсанти з вищим рівнем готовності також мають тенденцію демонструвати вищий рівень життєстійкості. Аналіз ANOVA підкреслює зв'язок між рівнями життєстійкості та готовності серед курсантів. Розуміючи цей зв'язок і впроваджуючи стратегії, спрямовані на підвищення життєстійкості, програми військової підготовки можуть ефективно підготувати курсантів до вимог їхньої майбутньої кар'єри і сприяти їхньому загальному успіху.

Для визначення, які групи суттєво відрізняються за рівнем професійної життєстійкості після врахування загального впливу рівнів готовності, використовували тест HSD (Honest Significant Difference) Тьюкі. Значення p-value для порівнянь між «Відмінно» і «Добре» (0,042) та «Відмінно» і «Середньо» (0,010) є меншими за 0,05, що свідчить про те, що ці відмінності є статистично значущими. Це означає, що курсанти з відмінним рівнем готовності мають значно вищий рівень життєстійкості, ніж курсанти з добрим або середнім рівнем готовності. Немає чітких доказів того, що курсанти з добрим і середнім рівнями готовності суттєво відрізняються за рівнем життєстійкості (p = 0,138).

Перейдемо до розгляду і порівняння (за допомогою (r) критерію Пірсона) взаємозв'язків між готовністю до виконання службових завдань і життєстійкістю курсантів (див. табл. 6).

За результатами досліджень встановлено достовірні кореляційні зв’язки середніх показників експертної оцінки зі всіма показниками військово-професійної життєстійкості. Всі ці зв’язки є позитивними й знаходяться в межах r = 0,299 – 0,697 (p = 0,025 – <0,001).

Існує сильна позитивна кореляція між загальним рівнем професійної стійкості та загальним рівнем готовності (r = 0,697, p < 0,001). Це свідчить про те, що зі зростанням професійної стійкості курсантів зростає і їхня сприйнята готовність до виконання службових завдань. Помірні позитивні кореляції існують між рівнями професійного включення, професійного контролю та готовності (r = 0,540, p < 0,001 для включення та r = 0,636, p < 0,001 для контролю). Ці результати свідчать про те, що зі зростанням почуття включеності, контролю над своєю роботою та здатності приймати виклики у професійному житті курсантів, їхня

Таблиця 4

Відсотковий розподіл показників рівня готовності до виконання службових завдань у курсантів із різним рівнем життєстійкості

Рівень професійної життєстійкості	Рівень готовності до виконання службових завдань						
	Відмінно	%	Добре	%	Середньо	%	Слабко
Високий	3	20	10	26,32	1	33,33	0
Вищий за середній	3	20	18	47,37	0	0	0
Середній	4	26,67	5	13,16	0	0	0
Нижчий за середній	3	20	5	13,16	0	0	0
Низький	2	13,33	0	0	2	66,67	0
Всього	15	100	38	100	3	100	0

Таблиця 5

Порівняння рівня професійної життєстійкості у групах із різним рівнем готовності до виконання службових завдань (n=56)

Рівень готовності до виконання службових завдань	N	M	SD	Min	Max	F	p
Відмінно	15	70,0	6,73	60	88	5,772	0,005
Добре	38	63,95	8,48	50	81		
Середньо	3	54,67	6,66	49	62		
Всього	56	65,07	8,66	49	88		

Таблиця 6

Кореляційні зв'язки середніх показників експертної оцінки рівня готовності до виконання службових завдань з показниками професійної життєстійкості

№	Показники професійної життєстійкості	Коефіцієнт кореляції r	p
1	Загальний рівень професійної життєстійкості	0,697	<0,001
2	Рівень професійної включеності	0,540	<0,001
3	Рівень професійного контролю	0,636	<0,001
4	Рівень професійного прийняття виклику	0,299	0,025

готовність до виконання службових завдань також покращується. Між рівнем прийняття професійних викликів та готовністю існує слабкий позитивний зв'язок (r = 0,299, p = 0,025). Це вказує на те, що хоча між цими двома конструктами існує позитивний зв'язок, сила зв'язку не настільки виражена, як для інших компонентів життєстійкості.

Сильні та помірні позитивні кореляції між життєстійкістю та готовністю підкреслюють значну роль, яку життєстійкість відіграє у підготовці курсантів до виконання професійних обов'язків. Розвиваючи життєстійкість у курсантів, програми військової підготовки можуть сприяти підвищенню їхньої загальної готовності та здатності ефективно виконувати свої обов'язки.

Обговорення результатів. Вивчення загальновійськових дисциплін передбачає моделювання елементів бойових дій, які відрізняються від інших видів професійної діяльності притаманними їм характеристиками: яскраво вираженим бойовим характером, підвищеними морально-психологічними та фізичними навантаженнями, застосуванням сучасних інженерно-технічних засобів [2]. Така робота вимагає виключно високого рівня фізичного та психічного напруження особистості, що часто призводить до перенапруження [4].

З огляду на вищезазначені фактори, що визначають специфіку бойової діяльності, можна сказати, що вона за своєю природою є екстремальною [3]. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність розвитку життєстійкості, яку ми визначаємо як певну сукупність особистісних якостей та поведінкових реакцій, що в складних умовах служби сприяють мобілізації внутрішніх ресурсів військовослужбовців, а також дають їм змогу конструктивно долати труднощі професійної діяльності.

Дослідження, проведене в рамках цієї статті, було спрямоване на вивчення взаємозв'язку між військово-професійною стійкістю курсантів військово-юридичного інституту та їхньою готовністю до виконання службових завдань у процесі вивчення загальновійськових дисциплін.

Дослідження проводилося з використанням кількісного підходу, із застосуванням стандартизованої анкети для оцінки рівня військово-професійної стійкості та готовності курсантів. Отримані дані аналізувалися за допомогою статистичних методів, зокрема описової статистики та кореляційного аналізу.

Отримані результати свідчать про те, що курсанти, незалежно від статі, мають рівень військово-професійної стійкості, який знаходиться в межах діапазону «вище середнього» Курс загальновійськової підготовки ефективно розвиває як військово-професійну стійкість, так і рівень готовності курсантів. Існує позитивний кореляційний зв'язок між стійкістю та рівнем готовності серед курсантів. Курсанти з вищим рівнем життєстійкості, як правило, мають вищий рівень готовності. Курсанти з відмінним рівнем готовності мають значно вищий рівень життєстійкості, ніж курсанти з добрим або середнім рівнем готовності. Існує значна позитивна кореляція між готовністю до виконання службових завдань та життєстійкістю курсантів.

На основі отриманих результатів можна зробити наступні рекомендації:

Впроваджувати програми, спрямовані на розвиток життєстійкості курсантів. Ці програми можуть включати навчання навичкам управління стресом, вирішенню проблем та адаптації.

Використовувати індивідуальний підхід до навчання курсантів. Це означає, що тренінгові програми мають бути розроблені з урахуванням індивідуального рівня стресостійкості та готовності кожного курсанта.

Продовжувати вдосконалювати програми загальновійськової підготовки. Ці програми повинні бути розроблені таким чином, щоб вони ефективно розвивали як фізичні, так і психологічні якості курсантів.

Висновки. Розуміння взаємозв'язку між військово-професійною життєстійкістю та готовністю курсантів військово-юридичного інституту є важливим для розробки ефективних програм підготовки. Результати цього дослідження свідчать про те, що існує позитивна кореляція між цими двома конструктами. Це означає, що курсанти з вищим рівнем життєстійкості, як правило, мають вищий рівень готовності до виконання службових завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вареник В. В., Глазунов Г. Д., Глазиріна В. М. До питання про професійну та психофізіологічну готовність курсантів – випускників ПТНЗ. *Пожежна безпека.* 1996. № 2. 24 с.
2. Корольчук М. С. Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2015. 651 с.
3. Миронець С. М. Негативні психічні стани та реакції працівників аварійно-рятувальних підрозділів МНС України в умовах надзвичайної ситуації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.09. Харків, 2007. 22 с.
4. Кришталь М. А. Психологічне забезпечення професійної діяльності працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України : навч. посіб. Черкаси : Академія пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, 2011. 226 с.
5. Кокун О. М. Зміст та структура психологічної готовності фахівців до екстремальних видів діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології.* Збірник наукових праць. 2010. Вип. 7. С. 182–190.
6. Молотай В. А. Формування психологічної готовності військовослужбовців внутрішніх військ МВС України до діяльності по охороні громадського порядку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.09. Хмельницький, 2006. 20 с.
7. Окуленко І. М. Методичні рекомендації щодо організації вивчення рівня психологічної готовності льотних екіпажів до польотів в умовах тривалих перерв між ними. Вінниця : ЗСУ, 2006. 125 с.
8. Jarrett T. Warrior resilience training in Operation Iraqi Freedom: Combining rational emotive behavior therapy, resiliency, and positive psychology. *US Army Medical Department Journal*. 2008. July–September. P. 32–38.
9. Green K., Calhoun P., Dennis M., the Mid-Atlantic Mental Illness Workgroup, & Beckham, J. Exploration of the resilience construct in posttraumatic stress disorder severity and functional correlates in military combat veterans who have served since September 11, 2001. *Journal of Clinical Psychiatry*. 2010. Vol. 71. P. 823–830.
10. Hoge E., Austin E., Pollack M. Resilience: Research evidence and conceptual considerations for posttraumatic stress disorder. *Depression and Anxiety*. 2007. Vol. 24. P. 139–152. doi:10.1002/da.20175.
11. Siebert A. The resiliency advantage: Master change, thrive under pressure, and bounce back from setbacks. – *San Francisco: Berrett-Koehler*, 2005.
12. Sheehy G. The war in the living room. *The Daily Beast*. – 2010, January 9. URL: http://www.thedailybeast.com/blogs-and-stories/2010-01-09/the-war-in-the-livingroom/2/%20.

13. Kobasa S. C. Stressful life events, personality, and health: Inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1979. Vol. 37. P. 1–11.

14. Maddi S. R., Kobasa S. C. The hardy executive: Health under stress. *Homewood, IL: Dow Jones-Irwin*, 1984.

15. Bartone P. T. Hardiness as a resiliency factor for United States Forces in the Gulf war. *In J. M. Violanti, D. Paton, & C. Dunning (Eds.), Posttraumatic stress intervention: Challenges, issues, and perspectives*. Springfield, IL: Charles C. Thomas, 2000. P. 115–133.

16. Maddi S. R. The story of hardiness: Twenty years of theorizing, research, and practice. *Consulting Psychology Journal: Practices and Research*. 2013. Vol. 65(2). C. 100.

17. Maddi J. R., Kobasa S. C. Stress, hardiness, and illness. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1984. Vol. 48(3). P. 675-684.

18. Bartone P. Hardiness protects against war-related stress in army reserve forces. *Practice and Research*. 1999. Vol. 51. P. 72–82.

19. Blaney P. H., Ganellen R. J. Hardiness and social support. In B. R. Sarason I. G. Sarason & G. R. Pierce (Eds). *Social support: An interactional view*. Oxford, England: John Wiley & Sons, 1990. P. 297–318.

20. Формування психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до виконання завдань за призначенням під час бойового злагодження / Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. : метод. посіб. К. : 7БЦ, 2021. 170 с.

21. А. с. Методика визначення рівня професійної життєстійкості “Опитувальник професійної життєстійкості”. О. М. Кокун. № 91953. Україна. дата реєстр. 28.08.2019.